

2. Hafta Bahçe rnlerinin ülke ekonomisindeki yeri

TÜRKİYE'NİN BAHÇE BİTKİLERİ YÖNÜNDEN ÖNEMİ

Bitkilerin ilk ortaya çıktıkları ve evrimlerini tamamladıkları yerlere “Gen Merkezi” veya “Anavatan” denilmektedir.

Rus Botanikçi (1887-1943)N.I. Vavilov 1926 yılında yayınladığı “Studies on the Origin of Cultivated Plants” isimli eserinde dünyada 8 bitki gen merkezi belirlemiştir.

1. in
2. Hindistan
3. Orta Asya
4. Yakın Doėu
5. Akdeniz
6. Etiyopya
7. Güney Meksika-Orta Amerika
8. Güney Amerika

Ülkemiz; Yakın Doėu ve Akdeniz gen merkezlerinin keşiştiği yerdedir

Dünya’da yetiştirilen 138 meyve türünden 75’i; 80 sebze türünden 60’ı ülkemizde yetiştirilirken; dünya üzüm üretiminin %96’sını sağlayan *Vitis vinifera* L. asma türünün gen merkezi Anadolu’dur.

Anadolu, asmanın yanı sıra aralarında zeytin, elma, armut, badem, ceviz, fındık, ilek, erik, antepfıstığı, nar, kiraz ve vişnenin de olduğu 38 meyve türü ile 7 sebze türünün (lahana, kavun, pırasa, karnabahar, kereviz, nane, pazı) anavatanıdır.

Ülkenin tür ve çeřit zenginliėinin yararları:

1. Farklı iklim koşullarına uyabilecek eřitleri seçebilmek
2. Dış ve iç Pazar isteklerine, farklı değerlendirme Őekillerine (sofralık, kurutmalık, konservelik vb.) uygun eřitleri seçebilmek
3. Hastalıklara karşı dayanıklı eřitleri seçebilmek

Bahçe Bitkilerinin retim Deėerleri

Çizelge 1. Bahçe Bitkilerinin Tarım Alanlarımız İçinde Kapladığı Alan (1000 ha) (TUIK, 2014)

YILLAR	TARLA BİTKİLERİ		SEBZE ÜRETİM ALANLARI	BAĞ ALANLARI	MEYVE ÜRETİM ALANLARI	ZEYTİN ÜRETİM ALANLARI	SÜS BİTKİLERİ ALANLARI	TOPLAM		BAHÇE BİTKİLERİNİN ORANI (%)
	EKİLEN	NADAS						İŞLENEN TARIM ALANI	BAHÇE BİTKİLERİ	
2000	18.207	4.826	793	535	2.553	600	-	26.379	4.481	17.0
2005	18.148	4.876	806	516	2.776	662	-	26.607	4.760	17.9
2010	16.460	4.249	729	478	2.956	784	-	24.394	4.947	20.3
2012	15.463	4.286	831	462	3.085	814	5	24.941	5.192	20.8
2014	15.789	4.108	804	467	3.238	826	5	23.943	5.340	22.3

Bahçe Bitkileri Üretiminin Tür Bazında Dağılımı-Ton (Meyveler) TÜİK, 2014.

MEYVELER	2014 YILI		
	AĞAÇ SAYISI (BİN ADET)		ÜRETİM (TON)
	MEYVE VEREN	MEYVE VERMEYEN	
YUMUŞAK ÇEKİRDEKLİ MEYVE TÜRLERİ			
ARMUT	10 827	2 539	462 336
AYVA	3 104	561	107 243
ELMA	48 665	17 471	2 480 444
MUŞMULA	247	43	4 134
YENİDÜNYA	280	36	12 900
SERT ÇEKİRDEKLİ MEYVE TÜRLERİ			
ERİK	8 658	1 641	265 490
İĞDE	317	42	4 093
KAYISI	14 505	2 384	270 000
KIRAZ	19 087	7 232	445 556
KIZILCIK	788	80	10 982
ŞEFTALİ-NEKTARİN	15 149	3 420	608 313
VİŞNE	5 932	1 315	182 577
ZERDALI	1 003	128	8 210
ZEYTİN	140 712	28 285	1 768 000

Bahçe Bitkileri Üretiminin Tür Bazında Dağılımı-Ton (Meyveler)

TURUNÇGİLLER			
ALTINTOP	1 314	228	229 555
LİMON	6 644	1 552	725 230
MANDARİN	10 766	2 565	1 046 899
PORTAKAL	13 862	1 134	1 779 675
TURUNÇ	59	32	2 158
SERT KABUKLU MEYVE TÜRLERİ			
ANTEPFISTIĞI	39 330	11 153	80 000
CEVİZ	7 001	5 374	180 807
BADEM	5 637	3 815	73 230
FINDIK	349 190	6 220	412 000
KESTANE	1 991	362	63 762
ÜZÜMSÜ MEYVE TÜRLERİ			
ÇİLEK	134 234	0	376 070
DUT	2 384	380	62 879
İNCİR	9 747	927	300 282
KEÇİBOYNUZU	305	87	13 985
MUZ	53 497	0	251 994
NAR	11 756	6 034	397 335
TRABZON HURMASI	874	184	33 470
KİVİ	1 050	292	31 795
AVAKADO	34	36	1 824
ÜZÜM	4 670 929	0	4 175 356
AHUDUDU	4 883	0	4 587

SEBZELER	2014
TOPLAM ÜRETİM	TON
YAPRAĞI YENEN	
Lahana (Beyaz Baş)	492 610
Lahana (Yaprak)	73 643
Enginar	34 576
Kereviz	1 532
Marul (Göbekli+Kıvırcık)	468 513
Ispanak	207 676
Pırasa	223 303
Pazı	6 060
Tere ve Roka	17 523
Semizotu	5 797
Maydanoz	58 351
Nane	14 700
Dereotu	4 603
BAKLAGİL	
Fasulye	638 469
Bezelye	105 279
Bakla	39 502
Börülce	19 353
Barbunya	77 051

MEYVESİ YENEN	ÜRETİM (TON)
Kavun	1 707 302
Karpuz	3 885 617
Balkabağı	93 672
Kabak (sakız)	299 858
Hıyar	1 845 749

Patlıcan	827 380
Bamya	33 103
Domates	11 850 000
Biber (Sivri)	907 126
Biber (Dolmalık)	391 009
SOĞANSI, YUMRU, KÖK SEBZELER	
Sarımsak (Kuru, Taze)	116 089
Soğan (Kuru, Taze)	1 938 255
Havuç	557 977
Turp (Bayır, Kırmızı)	191 873
Şalgam	1 509
DİĞER SEBZELER	
Karnabahar	161 331
Brokoli	40 818,
Mantar	38 767

Kaynaklar:

Ađaođlu Y.S., elik H., elik M., Fidan Y., GlŖen Y., Günay A., Halloran N., Köksal İ., Yanmaz R. 2013. Genel Bahçe Bitkileri. 369s. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları Yayın No.1579. Ankara Ders Kitabı:531

Acquaah G. 2004. Horticulture: Principles and Practices. Pearson Education Inc. New Jersey. USA.

TUİK 2014. www.tuik.gov.tr